

Kedves testvéreim a hit által!

A kultikus tisztaság kérdése, tehát a vallásos emberek vallásos élete tisztaságának a kérdése, amiről igénkben olvasunk, egy fontos téma, ami alapvetően arról szól, hogy mi is választja el az embert Istentől és mit lehet ez ellen tenni. Hogyan lehet áthidalni a tiszta, szent Isten és a tisztátalan, bűnös ember közti szakadékot? Tudniillik a vallásos ember nagy baja az Istentől való távolságban, vagy elszakadtságban élés, mármint ennek rendszeres megtapasztalása. Állandóan küzdeni kell a széteső és lefelé húzó világban, hogy az Istenhez újra-meg újra közeledni tudjon az ember. Kiűzettünk Ádám és Éva bűnétől fogva a Paradicsomból. Szeretnénk biztonságban élni, de nem megy, a hívő embert is utolérheti a baj. Szeretnénk megragadható és örökre megtartható boldogságot, de nem kapunk, csak átmeneti örömöket. Szeretnénk tudni, hogy mi van a halál után, hiszen az olyan félelmetes, de nincs senki, aki erről beszámolt volna. Jézus sem mesélt nekünk mennyei sztorikat a feltámadási élményeiről. Szeretnénk bűnbocsánatot átélni, de sokszor sem a környezetünk, sem magunk nem tudunk magunknak megbocsátani és félünk Istentől. Szeretnénk tenni a jót, de nem sikerül. Rengeteg minket lehúzó, lelkünket beszennyező hatás ér minket. Olykor kicsúszik a számon, hogy valakire azt mondjuk: ő hozza ki belőlünk a rosszat. Persze tudjuk, hogy ez legfeljebb emberek közt megy el mentegetőzésként, Isten előtt majd kevésnek fog bizonyulni. Szeretnénk látni az ég megnyílását, mennyei víziókat, de helyette nagyon hétköznapi dolgokkal kell foglalkoznunk, amiknél örülünk, ha túléljük. Szeretnénk lenni szentek, de olykor fájdalmasan nem azok vagyunk, hanem közönséges emberek tele ösztönökkel. Szeretnénk érezni, hogy Isten megjutalmazza azokat, akik őt komolyan veszik, kell az isteni áldás. De hogyan lehet azt biztosítani? Nos, sok módszerrel. Például azzal, hogy meg kell tanulnunk, milyen étel-ital akadályozza ennek a megvalósulását, milyen cselekedet, milyen közösség a bűnnel-bűnössel, vagy milyen ezektől való elhatárolódás segíti a megtisztulást, vagy tisztán maradást. Ennek az egésznek az a logikája, hogy ha a vallás tekintetében rendben vagyok, akkor az Isten előtt rendben vagyok. Ha a vallási előírások tekintetében nem vagyok ítélet alatt, vagy pedig *már* nem vagyok ítélet alatt, mint például egy úrvacsorai alkalom után, akkor Isten elégedett lehet velem. Ez jó érzés. Ez üdvösségtudat. Lelki béke. Jézus azonban egy példázatában szólt arról az emberről, aki a templomban imádkozva hálát adott Istennek, amiért a sikeres a vallásgyakorlata, sőt a bűjtnél az előírásoknál is túllépve hetente többször is gyakorolja azt, ami valljuk be, nem kis dolog. Emberünk boldogan imádkozik. Jézus viszont azt mondja: ez az ember nem üdvözülve tért haza a templomból. Miért? Mert azok az imában elmondott dolgok csak a vallásgyakorlatról szóltak, általa az önelégültség érzéséről és nem a szívről, amiben életünk végéig van mit tisztítani.

A mindenkori ember szeretné hinni, hogy a tisztátalanság kívülről származik. Ételettől, italtól, állattól, tárgytól, másik embertől, démoni világtól. Sokan kérnek például minket, papokat szelleműzésre, hogy kergessük ki a szellemeket a házukból. Nagyon nehéz ezekkel az emberekkel megértetnem, hogy, ha a ház lakóival szépen ki tudnak jönni, vagyis egymással, akkor már nem is lesz érdekes, hogy laknak-e ott szellemek? Az embert nem az teszi tisztátalanná, ami vele történik, hanem ami a lelkéből árad ki, ami belőle születik, amit tesz.

Jézus a biztonságot felkínáló vallásgyakorlatokkal, szokásokkal ellentétben azt tanítja, hogy önmagában semmi sem jó, vagy rossz, hanem az a kérdés, hogy az ember mit kezd vele. Nem a világ teszi gonosszá az embert, hanem az ember teszi gonosszá a világot. Isten népe, amelyik először a zsidó nép volt, aztán a keresztyének, nem attól szent, hogy elkülönül a világtól, hanem attól, hogy a világban szentül él. Ez nem valamilyen magasabb erkölcsöt jelent,

Tatabánya-Óvárosi Református Gyülekezet

Hamar László lelkész

Elhangzott 2024. március 17-én.

hanem azt, hogy Isten előtt éli életét, vagy még pontosabban: Istennel. Istennel járja életét. Az más kérdés, hogy akik ettől megnyugszanak, azok túl magabiztosak. Ez az Isten előtt élés ugyanis miközben egyszerre naponta kínálja a létező legegyszerűbb lehetőséget arra, hogy tisztán éljen az ember, aközben egyszerre naponként kell megújítani. Folyamatos döntésekkel. A vallástalan és vallásgyakorlat nélküli hit ezért életveszélyes, mivel sokat ígért, de valójában az istenes élet tartalmához semmilyen jó keretet nem ad. Jézus nem azt kérte, hogy senki ne csináljon semmi vallásgyakorlatot, hanem azt, hogy a vallásgyakorlat keretei között a szív megtisztulásának tartalmára figyeljenek. A tartalom viszont mindig az emberekkel való kapcsolatban teljesedik ki. Nem az élményben, hanem a hétköznapi gyakorlatban.

Isten és az ember közötti szakadék tekintetében nem a gonosz hatásoktól való lemérhető, kimutatható, külsőleg látszó mentességet kéri Isten, hanem az ember szívvel való odafordulását Istenhez, aki az ilyen embertől nem rejt el arcát. Ezért mondja azt Jézus, hogy akiknek a szívük tiszta, azok meglátják az Istent.

A vallásos ember általában a látható vallásgyakorlattal, beszédben megformált hitvallásban, a külsőségek megmutatásával és az elkülönüléssel, a távolság tartás taktikájával akadémiai szinten próbálja magát védetté tenni. Jól teszi. Ugyanakkor a maga felé való vizsgálatban és a magától való tartózkodás tekintetében óvodás szinten tart. Nem is látja magát kívülről, vagy pedig, ha mégis, akkor nem képes uralkodni magán, az önzés előbb-utóbb kitör belőle. A világ öntelt gondolkodásával szemben, amelyik azt gondolja, hogy nem kell elmenni ahhoz templomba, hogy az ember jó legyen, magyarul nem kell a vallásgyakorlat ahhoz, hogy valaki jó legyen, ezzel ellentétben a hívő ember különleges módon értékes hitvallása éppen az, hogy mivel az erőm, a jószágom véges, sőt egyenesen édeskevés, ezért vallásgyakorlatomban az Istenhez fordulok, hogy pótolja ki töredékes szeretetemet. A hit nem emberek között pozíciószerezés, hogy én mivel vagyok több, mint a többiek, hanem annak a megvallása, hogy olyan kevés vagyok Isten nélkül, ami miatt két kézzel kapaszkodom belé. A hit a bűn miatti tönkrement élet, s az ebből fakadó kegyelemre szorultság nyílt megvallása. Mármint ez kell, hogy legyen.

Jézus asztalközösségben volt a bűnösökkel és a legmegvetettebb vámszedőkkel, akik teljesen tisztátalannak számítottak, s közben nem kért tőlük kultikus tisztasági vallásgyakorlatot. Ő maga pedig nem lett ezektől a kapcsolatoktól, érintkezésektől, testi-lelki hatásoktól tisztátalanná. Tanítványaitól sem kérte ezt és egyáltalán semmilyen beszédében ezekről nem szólt. Miért? Miért nem kérte az Istenhez közeledést vallásgyakorlatban? Miért nem dolgozta ki ennek a módszerét? Talán egy vallásgyakorlat nélküli istenes életre hívott? Bizonyos értelemben igen, de nem úgy, ahogyan a nem hívő emberek, vagy a hitüket lényegében nem gyakorlók remélik. Ők azt remélik, hogy Isten előtt az ő erkölcsük, vagy legalábbis gondolkodásmódjuk kedves, ezért tulajdonképpen semmit sem kell tenni az embernek az Istenhez való közelítés dolgában, a lényeg nagyjából csak az, hogy légy magad. Nos, ez abszolút ellentétes azzal, amit Isten kér tőlünk, emberektől. Tudniillik az ember napi szinten, sőt gyökerestül bűnös, és ezért Isten a hozzá való közeledést nem úgy érti, hogy, ha nem csinálsz égbekiáltó bűnt, akkor épp így, ahogy vagy, pont jó vagy Isten szemében. Jézus nem azért vállalt életközösséget kirívóan bűnös emberekkel, hogy provokatív módon ezzel azt tanítsa a többi ember számára: nézzétek, ők ugyanolyanok, mint ti, ne nézzétek le őket, sőt, ők a szívük mélyén még rendesebbek, és nekik a ti képmutató vallásoskodásokkal ellentétben nincs is szükség vallásgyakorlatra. Jézus egy szóval sem mondott ilyet. Ő megtérésre hívta ezeket a kirívóan bűnösöket. Csak éppen nem úgy, hogy erkölcsi botránkozással közelített

Tatabánya-Óvárosi Református Gyülekezet

Hamar László lelkész

Elhangzott 2024. március 17-én.

feléjük, hanem elemi erejű szeretettel, ami hívta, vonzotta őket Isten felé. És itt jön az, hogy ezt az elemi erejű felfelé húzást Jézus nem vallásgyakorlat csinálásában látta a legcélszerűbbnek, mint például hosszan tartó bűnbánattartásban, hanem a szív tisztaságában, vagyis őszinteségében, nyíltságában. Abban, hogy az ember a vallásgyakorlatban, vagy akár a nélkül kendőzetlenül álljon Isten előtt. A szív tisztasága tehát Jézusnál nem az erkölcsösséget jelenti, nem azt, hogy különösebb bűnei nincsenek valakinek, hanem azt, hogy Isten előtt és emberek előtt nem beszél félre a saját bűnei dolgában. Nem csak a külső erővel küzd az ilyen ember, hanem önmagával is. Önmagáról nem szép képet mutató, hanem önmagát józanul látó. Persze ez radikálisan más, mint az, hogy „én ilyen vagyok, engem így kell szeretni”. Ez Krisztus-ellenes gondolat. Krisztus az őszinteség alatt nem a lelki restség öntudatos, sőt pimasz felvállalását értette, nem a hit harcát kikerülő önmagába szerelmes lelki beállítottságot értette az őszinteség alatt, hanem azt a vállalást, hogy az ember őszintén, a maga bűneit Isten elé tárva hisz. Nem csupán azt vállalva, hogy, „emberek vagyunk, tehát bűnösök”, hanem azt, hogy konkrétan ezzel és ezzel a bűnnel küzdök, és ezt viszem Isten elé. Éppen azzal közeledik az ilyen ember Istenhez, hogy a maga tisztátalanságát, vétkeit, amik eltávolítják Istentől, éppen ezeket Isten elé viszi. És nem azzal próbálja becsapni magát, másokat és Istent, hogy vallásgyakorlatban buzgón próbálja mutatni, hogy ő mennyi áldozatot képes hozni Istenért. Jézus amikor korának utált embereivel életközösséget vállalt, akkor ezt azért tette, mert ők a maguk bűneit odavitték Jézus elé. Önként. Nem félrebeszélve. És innentől a vallásgyakorlat által kínált jó megtisztulási kereteknek nem volt jelentősége. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy innentől felesleges is minden vallásgyakorlat. Szó sincs róla. Jézus maga számos vallásgyakorlattal élt. Csak annyit jelent, hogy önmagában a vallásgyakorlat semmit sem jelent, ha ezzel párhuzamosan nincs meg a szív harca. A vallásgyakorlatban ugyanis az ember külső jelet ad arról, hogy Istent komolyan veszi, őhöz közeledik, és megtartóztatja magát olyan dolgoktól, amik bezennyezhetik a lelkét. Például elmegy templomba, vagy imádkozik, vagy böjtöl, vagy bűnbánatot tart, vagy adakozik, vagy zárándokol, és így tovább. De mindezeket sajnos végig meg lehet csinálni olyan minimalista módon, hogy mindeközben végig érintetlen marad a szív, s a rejtegetett és titokban mindig is szeretett bűnök örökre megmaradnak. Jézus nem azt tanította ezeknek az őszinte szívvel hozzá közeledő bűnös embereknek, hogy mától hagyjatok fel minden vallásgyakorlattal, hanem azt, hogy innentől nyert ügyetek van, mert jól közeledtek Istenhez. Az magától értetődő, hogy a vallásgyakorlat ezután is folytatódik majd. Csak éppen azzal a természetességgel, hogy a vallásgyakorlat mindig azt is jelenti, hogy magammal küzdök, konkrétan viszem a bűneimet Isten elé, és, hogy változni akarok és változom is. Sőt, még tovább megyek: Nem csupán arról van szó, hogy a vallásgyakorlat által felkínált lehetőség mellett, ami a kívülről befelé tisztulást jelképezi, vállalom a láthatatlan, ám annál valóságosabb belülről kifelé tisztulást, hanem egyben azt is vállalja az ilyen ember, hogy a vallásgyakorlata összeköti őt az emberek felé.

Nem a templom az a szent terület, ahol Isten lakik, ott csupán fogadó órákat tart, hanem az emberi szív az a hely, ahol a tiszta Isten lakozni szeretne. Állandóan. Viszont a templomban azonnal próbára is tétetik a hitünk. Rögtön tesztel minket Isten, hogy mennyire valósul meg hús-vér emberek közt az, hogy jobbak leszünk? Mennyire van bátorságunk azonnal Istentől kapott feladatnak látni azt, hogy szeressük a körülöttünk levőket és igyekezzünk rendezni a dolgainkat?

A tisztulás nem csupán külsőségben megmutatkozó vallásgyakorlat által történik meg, hanem természetes emberi kapcsolatok kihívásain keresztül, amihez a világ legjobb közege a gyülekezet.

Most hadd mondjak egy olyan dolgot, amit eddig talán még soha nem mondtam szószékről, és valószínűleg nem is fogom soha többet mondani: Talán emlékeztek rá, hogy pár hónapja azt mondtam egyszer: kétféle gyülekezeti tag van ebben a gyülekezetben: azok, akiket már megsértettem és azok, akiket még nem. Sajnos. Hadd egészítsem ki ezt a gondolatot azzal, hogy viszont az is igaz, hogy olyan papja van ennek a gyülekezetnek, aki a lelki békéjét nem a gyülekezettől elmenekülve keresi és találja, hanem olyan, aki hetente a szívére öleli ezt a közösséget. Az én vallásgyakorlatom nem csak az, hogy ígét hirdetek vasárnaponként, hanem az is, hogy összekötöm az életemet hetente a tiétekkel. Vagyis én is elhordozlak titeket. A bűneiteket is. És itt nem az az érdekes, hogy ezt hibátlanul teszem-e, hanem az, hogy teszem. Én nem az emberektől távol tartó vallásgyakorlat biztonságába és élményszerűségébe menekülve élek, hanem olyan közösségben, ahol egymást akarva-akaratlanul, de folyamatosan provokáljuk. Ahol nem csak a pozitív élményeinket visszük Isten elé, hanem közös bűneinket is, és ahol hétről-hétre erőlködnünk kell azon, hogy megbékélve találkozzunk.

Testvéreim! Igehirdetésem végéhez közeledve engedjétek meg, hogy néhány nem keresztyén megvilágosodási élményről beszámoló idézetet osszak meg veletek. Nem azért, mert ezek számunkra példa értékűek, hanem azért, hogy láttassam: a vallási élmények, amik az ember lelkét átjárják, mennyire megtéveszthetik, hogy ettől a világbéke-hangulattól most ő is jobb lett, meg a világ is. Ezek az élménybeszámolók mind megragadók, de teljesen hiányzik belőlük az, hogy általa az illető a saját élete rendezetlen dolgaiból változzon, és, hogy általa más felé rendezze a dolgait és, hogy Isten Szentlelkétől átitatottan egy megszentelődés irányába folytatódjék az életmenete. Ezek megvilágosodás-élmények, de nem megtisztulás élmények.

„Egy szép nap kitöröltem az elmémből minden fogalmat, képzetet és álláspontot. Felhagytam minden vágygal. Elhagytam a szavakat, melyekkel gondolkodtam, és beállt a belső csend. Kicsit furcsán és különösen éreztem magam – mintha valami különös erő ragadott volna magával és zutty benne voltam. Elvesztettem a fizikai testem határának az érzékelését. A bőröm persze meg volt, de úgy éreztem, hogy az univerzum közepén vagyok. Beszéltem, de a szavaim elvesztették a jelentésüket. Láttam, ahogy az emberek közeledtek felém, de mind ugyanaz a személy volt. Mindegyikük én voltam. Egy számomra ismeretlen világba kerültem. Eddig azt hittem, hogy a világra jöttem, de most meg kell változtatnom a véleményemet: soha nem jöttem a világra. Én voltam a kozmosz.”

„Egyik pillanatban felismertem azt, hogy az égvilágon semmit nem tudok biztosan.”

„Miközben azon tűnődtem, hogyan lehetnék maradéktalanul és teljesen a jelen pillanatban meditáció közben, hirtelen felötlött, hogy soha nem is voltam, mint ahogy most sem vagyok, és soha nem is lehetek máskor, mint a jelen pillanatban. Számomra megállt az idő. A jelen pillanat örökké tart, és ez a pillanat a forrása mindennek. És ezt nem csak gondoltam, hanem érezte minden sejtem.”

Végül abból a könyvből, amiből idéztem, hadd idézzem a szerzőtől a teológiai mélypontot: „Én és az Atya egyek vagyunk” - olvashatjuk a Bibliában. „Jézus tehát azonosult és egynek érezte magát a mindennel, ami van, vagyis az univerzummal.”

Drága testvéreim! Ezer szerencsénk, hogy ez nem így volt. Ha így lett volna, akkor Jézus ettől még nem támadt volna fel mennyei Atyjához, nem ment volna életközösséget vállalni a bűnösökkel, nem tanított volna hegyi beszédben olyan etikát, amelyik nem arra hív, hogy jó legyél, hanem arra, hogy tedd az Isten akaratát, és így tovább.

Jézus lelki megtisztulásra hívta az embereket, nem élményekre. Igaz, nem idegbajos, naponkénti hithőmérséklet-mérési hitéletre, hanem derűs, felszabadult életre. Olyanra, ahol attól, hogy több, mint 50 %-ban a bensőnkkel vívjuk a harcot és csak kevesebb, mint felerészt a külső ártó erővel, nos, ettől bűnösnek lenni, ha nem is jó, de lehetőség. A bűn megvallása – tehát nem maga a bűn, hanem annak megvallása – összeköti az embert Istennel. A kultikus megtisztulás innentől lényegében megtörtént. Éppen az ilyen ember tapasztalja meg Isten olyan mértékű közelségét, ahol a vallásgyakorlatok által felkínált Isten-élmények szinte csak ráadás-elemekké válnak, vagy csupán keretté a tartalom érvényesüléséhez.

Szeretett testvéreim! Hogy egy adott korban annak a társadalmi és vallási szokásában mi számít tisztának és tisztátalannak, ez örökké változik. Ami azonban változatlan: a normális hívő ember egész életében törekszik Isten közelében élni és nem éri be azzal, hogy Isten valahol távol van. A hívő ember keresi Isten közelségét. Ehhez a vallásgyakorlat rengeteg jó lehetőséget kínálhat fel, de ettől még az első dolog továbbra is az, hogy az ember önmagával, a bűneivel hogyan küzd? Egyáltalán harcol-e, s a hite által tényleg szabadulni akar-e a bűneiből, vagy csak azért hisz, hogy a vallásgyakorlat bizonyosságérzése által minél kevesebbet kelljen önmagával harcolni. És az is örök kihívás, hogy ezt a harcot merjük-e az emberekkel való kapcsolatunkban-élesben tesztelni. A hit célja nem a jó érzés, hanem az a beállítottság, amelyik a hit által Isten dicsőségére él. Az embereket szeretve, velük közösséget vállalva. Ez az okos és helyes istentisztelet. Ha ez sérül, akkor az a hit nem élő. Ha valaki vallásgyakorlatban Isten felé kegyes, de embertársa felé kegyetlen, vagy akár, csak közömbös, az nem hisz. Az ajka lehet, hogy mozog, de a szíve nem. Isten nem azt nézi, hogy mennyire van közel hozzá valaki a hitével, hanem azt, hogy közeledik-e hozzá. És nem azt nézi, hogy hány vallási szabályt tart be, hanem azt, hogy embertársával való viszonyában áldásközvetítő-e? Vigyáznunk kell, mert sajnos a Jézus által felhozott példa nem az egyetlen, amikor az ember úgy lesz vallásosabb, hogy közben a lelke rosszabb lesz. Mi választ el Istentől? Igen, persze sok tisztátalan dolog, vagy személy, de mindenekelőtt én magam, a bennem levő bűnök, és azoknak takargatása, maszatolása.

Áldjon meg minket az Isten, hogy a lelki tisztaságunk ruhája tőle kapott legyen és ne magunk, vagy emberek, vagy vallásgyakorlatok által készített. Ámen.